

Maia-Liisa Anton
Eesti Keskkonnainhenduste Koda
info@eko.org.ee

Teie 01.02.2023 nr 1-2/23/5680

Meie 31.03.2023 nr 15-3/23/476-4

Metsaparandus- ja teedeehitusobjektide
menetluste peatamisest

Austatud proua Anton

Saatsite ettepaneku kavandamisel olevate metsaparandus- ja teedeehitusobjektide menetluste peatamiseks, hindamaks nende majanduslikku otstarbekust ja kooskõla kliima- ja elurikkuse eesmärkidega.

Ilmastik ja kliima ei ole üks ja sama asi, kuid kliimamuutuste arvestuse esmaseks aluseks on mõõdetavad pikaajalised ilmastikuandmed ja nende muutumine ajas. Eesti tingimustes on viimase 60 aasta jooksul keskmine aastane õhutemperatuur tõusnud 1,2 kraadi. Temperatuuri tõusuga on kaasnenum ka sademete hulga tõus 34,8 mm võrra aasta keskmisena. Samas on aurumine atmosfääri järjepidevalt vähenenud. Tulemuseks on see, et sama ajaperioodi ehk viimase 60 aasta jooksul on aurumata jääv sademete hulk aastas suurenenud 48,8 mm (245,1 millimeetrilt 293,9 millimeetrini). Seetõttu on soostumine meie tingimustes süvenev protsess ja väide, et investeringuotsuste tegemisel kliimatingimustega ei ole arvestatud, ei vasta tegelikkusele.

Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 (lk 12) toob välja, et suure intensiivsuse ja sademete hulgaga sajud võivad hakata põhjustama lokaalseid üleujutusi. Sademete hulga kasv suurendab toitainete väljakandmise riski mullast pinna- ja põhjavette. Pehmed talved vähendavad mullaveevaru vegetatsiooniperioodi esimesel poolel, mis tingib omakorda niisutusvajaduse suurenemise. Maaparandussüsteemide töökindluse tagamine vajab senisest suuremaid ja järjepidevaid investeringuid, mis nõuavad asukohatundlikke valikotsuseid. Kuna paljude varasematel kümnenditel rajatud maaparandusobjektide renoveerimine on väga ressursikulukas, aga vajadus ületab investeerimisvõimet mitu korda, tuleb lähitulevikus otsustada, millised kuivendussüsteemid on Eesti majandusele olulised ja millised tuleb hüljata. Lisaks tõdeb kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 (lk 19), et puistute koosseis ja selle kaudu puidu kvaliteet ning puidu kättesaadavus liigniisketest metsadest võib kliimamuutuste tagajärjel halveneda ja kulutused metsanduses suurenedada. Seetõttu on vaja suurendada investeringuid metsade infrastruktuuri ja inimeste teavitusse, et tagada puidukasutuse säilimine ja puidu kvaliteet ning suurendada sel teel süsiniku sidumist.

Praegu eeldatakse, et metsakuivenduse negatiivsed kliimamõjud seisnevad CO₂ ja vähemal määral ka N₂O emissioonis kuivenduse toimel aereeritud ja lagunevast turvasmullast. Arvesse ei võeta kuivenduse mõjul intensiivsemalt kasvava metsa kasvuhoonegaaside sidumist. 2016. a tehtud Ülo Mandre juhitud töörühma pilootuuring viitab, et kogubilansis on kuivendatud metsad kaasikute puhul neutraalsed, kuid kuusikute ja männikute puhul kasvuhoonegaase siduvad kooslused. Uuringu lõpparuanne on esitatud <https://www.rmk.ee/metsa-majandamine/teadustegevus/toetatud-uurimisprojektid/2013>. Keskkonnaministeerium on Eesti Maaülikoolilt tellinud kolmeaastase uuringu bilansimeetodil süsinikuvoogude hindamiseks kuivendatud metsade vanusreas, mis annab teaduslikult põhjendatud kompleksse vastuse sellele küsimusele.

Riigimetsa Majandamise Keskuse metsakuivendustööde planeerimise kõige olulisemateks alusteks on kuivendussüsteemide majandamise strateegia, mis on valminud koostöös keskkonnaorganisatsioonidega, ja kehtivad seadusandlikud aktid. Strateegias on käsitletud nii eesmärgid ja põhimõtted kui ka mõjud ja nende leevendamise meetmed. Maaparandusseadus, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus jt seadusandlikud aktid annavad aluse mõjude hindamiseks ja teisteks tegevusteks. Lisaks koostatakse iga kord keskkonnamõjude eelhindang, mis on üheks eelduseks ehitusloa saamiseks. Kui eelhindangu tulemuseks on vajadus teha keskkonnamõjude hindamine, siis seda ka tehakse. Sellekohase otsuse võtab vastu Põllumajandus- ja Toiduamet ning Keskkonnaministeeriumil ei ole põhjust kahelda nimetatud ameti pädevuses. Seda kinnitab ka Tallinna Halduskohtu 16.01.2023 otsus haldusasjas nr 3-22-509.

Kõne all olevad metsakuivenduse süsteemid ei ole uued rajatavad kuivendussüsteemid, vaid jutt on eranditult olemasolevate süsteemide hooldamisest. Uuendatavad metsakuivendussüsteemid on töös olnud aastakümneid ja looduskooslused välja kujunenud vastavalt nendele tingimustele. Juba kümnend tagasi oli pikaajaliselt toimunud kuivendussüsteemidega aladele loodud kaitsealadid ca 40 000 ha ulatuses. Praeguseks on kuivendussüsteemidega metsi kaitse alla võetud ca 130 000 ha, mis kuidagi ei viita elurikkuse vähenemisele. Kaitse alla võetud alad sisaldavad ka olulises osas Natura 2000 elupaikadeks määratud alasid ja seetõttu ei vasta tõele väide, et mõjusid ei võeta piisavalt arvesse.

Metsade liigniiskuse vähendamine annab iga-aastaselt riigimetsas täiendavat puidu juurdekasvu ligikaudu 1,2 miljonit tihumeetrit, mis omakorda tähendab 1,5 miljoni tonni süsinikdioksiidi täiendavat sidumist atmosfäärist. Lisaks aitab see vältida metsa muldade olulist kahjustamist majandustööde käigus. Loeme seda oluliseks keskkonnamõjuks. Teie viide riigivaraseaduse § 8 lg 4 on täiesti asjakohane. Tehes riigivaraga mis tahes toiminguid või tehinguid, peab riigivara valitseja juhinduma põhimõttest suurendada kasu ja vältida kahju, mis riik võib neist toimingutest või tehingutest saada. Võttes arvesse asjaolusid, et ligikaudu pool riigimetsast on metsaparandussüsteemidest mõjutatud ja et 2022. a kandis RMK riigi tuludesse 88 miljonit eurot, siis on riigivaraseaduse nõudeid järgitud korrektselt.

Kirjutate, et MAK 2030 KSH-s leitakse, et metsakuivendust võib lugeda oluliseks metsamajanduse kaasmõjuks, mille minimeerimine nõuab mõjude eelhindamist ning leevendavate meetmete rakendamist. Vastavalt praegu töös olevate ja ka kavandamisel olevate kuivendussüsteemide rekonstrueerimiste puhul täpselt sellest lähtutaksegi. Enne ehitusloa väljastamist tehakse eelhindang ja nähakse ette leevendavad meetmed. Kuna kuivendus võib olla ohuks looduslikuna säilinud veerežiimiga soometsade ja soostunud metsade seisundile ja elustikule, siis uusi kuivendussüsteeme rajada ei plaanita.

Kirjutate ka, et Keskkonnaamet on tellinud Tartu Ülikoolilt KOHAK meetme „Maismaaökosüsteemide ja -elupaikade stabiilsuse, soodsa seisundi, funktsioonide, ressursside ja mitmekesisuse tagamine muutuvast kliimas“ raames maaparandussüsteemide negatiivsete mõjude leevendus- ja kompensatsioonimeetmete rakendamise juhise. Kindlasti saame tulevikus

selles dokumendis pakutavaid lahendusi kuivenduse negatiivse mõju vähendamiseks praktikas katsetada ning ka edaspidi juurutada.

Selline lähenemine on kooskõlas Euroopa Liidu elurikkuse strateegiaga aastani 2030, mis seab muuhulgas eesmärgiks parandada 30% praegu ebasoodsas seisundis olevatest elupaigatüüpidest ja liikide elupaikadest. Ka on Euroopa Liidu elurikkuse strateegia raames ettevalmistamisel looduse taastamise määrus, mille alusel kavandatakse 2030. aastaks taastada kahjustatud elupaiku, eelkõige suure süsinikuvaruga ökosüsteeme, nagu sood ja metsad. Ka hetkel koostatav siseriiklik „Keskkonnavaldkonna arengukava“ (KEVAD) rõhutab vajadust leevendada ja kompenseerida maaparanduse negatiivseid mõjusid laiemalt.

Seoses metsateede ehitusega toote ilma konteksti ja taristuobjekte nimetamata välja Riigikontrolli auditis esitatud seisukoha, et kui on plaan rajada aastaks 2030 kavandatud uued suured taristuprojektid, siis on tarvis hakata avama uusi maardlaid. See on Teie hinnangul aluseks metsateede ehituse projektide peatamiseks. Siinkohal me Teiega nõustuda ei saa. Taristuobjektid on riigi toimimiseks olulised rajatised ja nendest loobumine päevakorras ei ole. RMK teede puhul tuleb eraldi välja tuua nende avaliku kasutuse funktsioon. See parandab võimalusi arendada keskkonnaharidust, loodusturismi, metsade kõrvalkasutust ja muid metsa mittepuidulisi funktsioone. Igaühe jaoks kasutatavad teed aitavad tuua inimesed loodusele lähemale. Riigikontrolli viidatud uute maardlate avamisel tehakse kaalutletud otsus, kus võetakse arvesse kõiki avalduvaid mõjusid.

Kõike eelnevat arvesse võttes ei pea Keskkonnaministeerium vajalikuks metsaparandus- ja teedeobjektide menetluse lausalist peatamist. Küll aga tuleb taristu rajamisel vajadusel teha kaasnevate mõjude eelhinnang ja näha ette leevendavad meetmed.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Meelis Münt
Kantsler